

บทคัดย่อ

โครงการแนวทางการจัดการปัญหาขยะอย่างสร้างสรรค์ โดยกลุ่มเยาวชนต้นกล้านาใหญ่ จ.สุราษฎร์ธานี ระยะที่ 1 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาข้อมูลเรื่องขยะ ทั้งด้านชนิด ปริมาณ ที่มา สถานการณ์ขยะ และการจัดการขยะ รวมถึงศึกษาบทเรียนของกลุ่มกิจกรรมด้านปัญหาขยะ ภายใน / ภายนอกโรงเรียน เพื่อที่จะหาแนวทาง ทางเลือกที่เหมาะสมในการจัดการปัญหาขยะ ของกลุ่มต้นกล้านาใหญ่

กระบวนการที่ใช้ในการดำเนินงานวิจัยคือ ประชุมชี้แจงโครงการ ศึกษาข้อมูลบริบท โรงเรียนหรือชุมชน และสภาพปัญหาขยะ อบรมเรื่องวิธีการเก็บข้อมูล ศึกษาบทเรียนเรื่องขยะ ของกลุ่มและโรงเรียน ประชุมสรุปงาน วิเคราะห์ข้อมูลหาแนวทางการจัดการขยะอย่างสร้างสรรค์ ศึกษาดูงานจากชุมชน / กลุ่มองค์กรที่มีการจัดการขยะที่ดี ทำหนังสือจดหมายข่าวทุกเดือน และนำเสนอผลการวิจัย พร้อมกับกำหนดแนวทางการจัดการขยะอย่างสร้างสรรค์

จากการดำเนินงานวิจัยในระยะที่ผ่านมา ทำให้ได้ข้อมูลจากกระบวนการศึกษาดังนี้ ที่มาของปัญหาขยะพบ 3 ส่วนด้วยกันคือ จากตนเอง ครอบครัว และผู้สัญจรไปมาซึ่งมาใช้บริการ ในตลาดยิ่งเจริญกิจ ปริมาณขยะโรงเรียน 281 กก. / สัปดาห์ ซึ่งมีขยะประเภท ขวดแก้วมากที่สุด รองลงมาคือ พลาสติก และขยะอินทรีย์ จากการวิเคราะห์การใช้ประโยชน์ ขวดแก้วประดิษฐ์ เป็นของใช้ ของเล่น และขายได้ พลาสติก คัดแยกประเภทอีกครั้งและประดิษฐ์เป็นของเล่น ของใช้ และจำหน่ายได้ และส่วนขยะประเภทอินทรีย์ สามารถนำมาทำปุ๋ยหมัก น้ำหมักชีวภาพ ทำความสะอาดห้องน้ำ รดต้นไม้ รดผัก เป็นต้น

ปริมาณขยะของตลาดยิ่งเจริญกิจ จากการสุ่มสำรวจมีปริมาณถึง 7,451 กิโลกรัม / สัปดาห์ ขยะที่พบมากที่สุด คือขยะประเภทอินทรีย์ รองลงมาคือพลาสติก และขยะทั่วไปตามลำดับ จากการวิเคราะห์การใช้ประโยชน์ได้วิธีการจัดการขยะดังนี้ ขยะอินทรีย์สามารถนำมาทำ ปุ๋ยหมักชีวภาพ ทำอาหารสัตว์ ขยะประเภทพลาสติก เมื่อคัดแยกประเภทสามารถขายได้ ส่วนขยะทั่วไปสามารถใช้วิธีฝังกลบ ซึ่งน่าจะลดปริมาณขยะทั้งชุมชนที่มีสูงถึง 1,000-2,000 กิโลกรัม / วันได้

การจัดการขยะที่ผ่านมาของนักเรียน และโรงเรียนนาใหญ่ ใช้วิธีการ 2 วิธี คือ บริการจัดเก็บขยะจากองค์การบริหารส่วนตำบลท่าโรงช้างทุกวัน และวิธีการเผา โดยทางโรงเรียน ไม่มีการแยกขยะก่อนทิ้ง และตลาดยิ่งเจริญกิจไม่มีการคัดแยกขยะก่อนทิ้ง และจัดเก็บขยะ โดยองค์การบริหารส่วนตำบลท่าโรงช้าง เช่นกัน การศึกษาบทเรียนการสรุปการจัดการปัญหาขยะ ของกลุ่มเพื่อนในโรงเรียน พบว่า การจัดการปัญหาขยะส่วนใหญ่ใช้วิธีการ นำขยะมาใช้ประโยชน์ คือ การสร้างจิตสำนึกลดการบริโภคอาหารที่ก่อให้เกิดขยะ การตรวจสอบคุณภาพอาหาร

ในโรงเรียน การใช้สื่อพื้นบ้าน เช่น หนังสือวรรณรงค์เพื่อช่วยลดขยะ และการสร้างแหล่งความรู้ และหนังสือ

จากการศึกษาดูงาน ได้ความรู้ และวิธีการจัดการปัญหาขยะของเทศบาลตำบลทุ่งสง คือ 1. สร้างจิตสำนึกสร้างการมีส่วนร่วมกับเด็ก เยาวชน และชุมชน 2. คัดแยกขยะ โดยหลังจากคัดแยกขยะแล้วแบ่งการจัดการออกเป็น 4 ส่วนคือ 1. การนำขยะกลับมาใช้ประโยชน์ 2. นำไปขาย 3. ขยะมีพิษ ส่งต่อให้หน่วยงานที่รับกำจัดขยะพิษ ส่วนที่ 4 ผึ่งกลบ

จากการจัดประชุมนำเสนอกระบวนการทำงาน ผลที่เกิดขึ้น จากการทำงานวิจัยระยะที่ 1 และหาแนวทางในการจัดการปัญหาขยะ พบแนวทางในการจัดการปัญหาขยะดังนี้ 1. พัฒนากลุ่มเยาวชน เพื่อสร้างจิตสำนึกที่มีการจัดการปัญหาขยะที่เริ่มแก้ไขตั้งแต่ต้นเหตุ / ต้นทาง ลดการบริโภคและสร้างสรรค์สิ่งแวดล้อมที่ดีในโรงเรียน และชุมชน 2. การนำขยะมาใช้ประโยชน์ และ 3. การสื่อสาร วรรณรงค์สร้างเครือข่ายความร่วมมือในชุมชน

สำหรับปัญหาอุปสรรคที่ช่วงผ่านมามีคือเวลาในระบบการศึกษามีมากกว่า จึงทำให้การจัดสรรเวลาการพบปะ พูดคุย และการดำเนินโครงการตามกระบวนการที่วางแผนไว้นั้นค่อนข้างยากซึ่งต้องใช้ช่วงวันหยุด ช่วงพักกลางวันในการดำเนินงาน และยังขาดการสื่อสารกับเพื่อนๆ ผู้ปกครอง และชุมชน ทำให้ความเข้าใจและการมีส่วนร่วมในเคลื่อนกระบวนการวิจัยยังมีไม่มากนัก

ผลสำเร็จที่เกิดขึ้นจากการงานวิจัย ในช่วงที่ผ่านมาด้านการพัฒนาตนเองของนักวิจัยเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านการบริโภคมากขึ้น นักวิจัยได้เรียนรู้จากการเลือกรับประทานอาหารที่เกิดประโยชน์ ไม่สร้างขยะ และเท่าทันกับการบริโภคมากขึ้น มีความเข้าใจต่อกระบวนการวิจัย เป็นการสร้างกระบวนการเรียนรู้แบบใหม่ คือ สร้างการมีส่วนร่วมขยายความร่วมมือกับโรงเรียน เพื่อนๆ และชุมชน ร่วมคิด ปฏิบัติอย่างเป็นขั้นตอน และมีการสรุปบทเรียนการเรียนรู้จากการดำเนินงานทุกครั้ง ฝึกการทำงานเป็นทีม และรู้จักทำให้รู้จักการปรับตัวใจเย็น รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นมากขึ้น และที่สำคัญได้พัฒนาจิตสำนึกสาธารณะ ในการดูแลรับผิดชอบ สิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ชุมชน มีความรักชุมชน และท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น

ผลที่เกิดขึ้นด้านการประสานงานโรงเรียน กระบวนการทำงานวิจัย สามารถสร้างความร่วมมือในการดำเนินงานได้เป็นอย่างดีมีการพัฒนาสิ่งแวดล้อม บรรยากาศภายในโรงเรียนให้ร่มรื่นมากขึ้นที่สำคัญทางโรงเรียนได้ให้ความสนใจดูแล คำนึงถึงเรื่องการบริโภคของนักเรียน โดยมีข้อตกลงภายในไม่ให้มีการจำหน่ายอาหาร ขนมห เครื่องดื่ม ที่ก่อให้เกิดขยะและไม่มีประโยชน์ต่อสุขภาพของเด็กนักเรียน ซึ่งเกิดการเปลี่ยนภายหลังจากการดำเนินงานวิจัยในระยะที่ 1 ที่ผ่านมา

ผลที่เกิดขึ้นด้านชุมชน มีการตอบรับ มีความยินดีให้ความร่วมมือ และให้การสนับสนุนจากชุมชนเป็นอย่างดี เช่น องค์การบริหารส่วนตำบลท่าโรงช้าง ผู้ปกครอง โรงพยาบาลท่าโรงช้าง ผู้นำชุมชน โรงงาน และตลาดยิ่งเจริญกิจ ในการที่จะร่วมมือกันจัดการขยะอย่างสร้างสรรค์ต่อไป

การดำเนินงานวิจัยในช่วงต่อไป ซึ่งจะเป็นกระบวนการที่เน้นการปฏิบัติ
อย่างจริงจังตามแนวทาง พัฒนากลุ่มเยาวชน เพื่อสร้างจิตสำนึกที่มีการจัดการปัญหาขยะ
ที่เริ่มแก้ไขตั้งแต่ต้นเหตุ / ต้นทาง ลดการบริโภคและสร้างสรรค์สิ่งแวดล้อมที่ดีในโรงเรียน
และชุมชนแนวทางการนำขยะมาใช้ประโยชน์ และแนวทางการสื่อสาร รณรงค์สร้างเครือข่าย
ความร่วมมือในชุมชน โดยมีกลุ่มเยาวชนที่วิจัยเคลื่อนไหวงานเป็นหลัก แต่กระบวนการ
มีส่วนร่วมพลังความมือของกลุ่มเพื่อน โรงเรียน หน่วยงานท้องถิ่น ผู้ปกครอง และชุมชน ซึ่งเป็น
ปัจจัยที่สำคัญดำเนินงานวิจัย และเชื่อมั่นเหลือเกินว่ากระบวนการงานวิจัย จะสำเร็จไปได้ด้วยดีและ
เกิดประโยชน์ต่อโรงเรียน และชุมชน